

สาระโดยสรุปเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิได้รู้ของประชาชนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารนั้น เมื่อประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารแล้วจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อปกป้องประโยชน์ของตนเอง ปกป้องประโยชน์สาธารณะ และเพื่อการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

เจตนารมณ์

๑. เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อันจะเป็นการส่งเสริมให้มีรัฐบาลที่บริหารบ้านเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนมากยิ่งขึ้น

๒. เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องเปิดเผยหรืออาจไม่เปิดเผยเพื่อให้ชัดเจนต่อการปฏิบัติ โดยจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน

๓. เพื่อคุ้มครองการรुकล้ำสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ

หลักการที่สำคัญ

๑. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียกับข้อมูลข่าวสารที่อยากรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายรวมถึงตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปอย่างโปร่งใส อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย

๒. การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐ ซึ่งหน่วยงานจะเปิดเผยข้อมูลต่อหน่วยงานรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลมิได้ เว้นแต่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

๓. ข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมดหรือส่วนใหญ่สามารถเปิดเผยได้ภายใต้หลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” โดยข้อยกเว้นจะมีได้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายกำหนดว่าไม่ต้องเปิดเผยเท่านั้น

ประชาชนจะใช้สิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการได้อย่างไร

๑. สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

- ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยโดยนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา เช่น บรรดา “กฎ” ต่าง ๆ ของหน่วยงาน เป็นต้น

- ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ดูเป็นการทั่วไป ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงาน เป็นต้น

- ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ตามคำขอของประชาชนเป็นการเฉพาะราย โดยประชาชนยื่นคำขอในข้อมูลที่ต้องการทราบ

๒. สิทธิร้องเรียน

- ถ้าประชาชนเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่นำข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไปแสดงไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หรือไปขอข้อมูลแล้วหน่วยงานรัฐเพิกเฉย ล่าช้าหรือไม่ดำเนินการใด ๆ ภายใน ๑๕ วัน หรือไม่แนะนำเรื่องการขอข้อมูลข่าวสาร หรือไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควรประชาชนสามารถใช้สิทธิร้องเรียนได้

๓. สิทธิอุทธรณ์

- กรณีที่ ๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอ หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวด.) ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น

- กรณีที่ ๒ หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวด.) ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขหรือลบข้อมูลข่าวสาร

๔. สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

- ในกรณีที่ประชาชนทราบว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน ก็มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น โดยทำหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

๕ สิทธิเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน

- ได้แก่ สิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐเก็บรวบรวมไว้ สิทธิขอแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนได้ถ้าพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ฯลฯ

สอบถามรายละเอียดหรือข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล
ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๗ - ๘๐ , ๙๕
โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๙๘
www.oic.go.th